

Fridtjof Nansen hevði lítlar vónir um Føroya framtíð

Í 1888 var Fridtjof Nansen í Føroyum á veg til Grønlands, har hann gjørdi ta stóru skíferðina um innlandsís. Fridtjof Nansen var hugtikin av náttúruvakurleikanum í Føroyum. Men um føroyingar mundi hann ikki halda stórt.

»Ein lítill, avbygd og gloymd leivd úr farnari tíð, sum vissuliga tosaði eina gamla, vesturnorska dialekt, innibygð og stírvnað í minnunum úr norðurlandskari stórmaktstíð, og av hesum hevði fólkaliðið sín serliga dám.

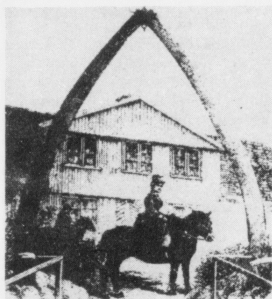
Og Nansen helt ikki, at hetta fólk í oyggjunum millum Noreg, Skotland og Ísland átti framtíðina í sær.

Fátækt samfelag

Í 1888 vóru Føroyar stóðugt eitt

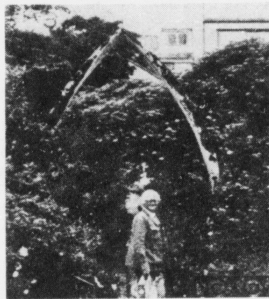
fátækt samfelag. Nýggja tíðin við havfiskiskapinum var í síni byrjan, og samfelagið var ávegis úr miðeldini. Hetta mundi Nansen ikki hava fingið varhuga av.

Í árinum 1800 vóru 5.000 íbúgvar í Føroyum. Tá Nansen vitjaði í 1888 vóru tað 11.000 fólk í Føroyum, í 1900 15.000, og í 1930 var fólkatalið 25.000. Í dag búgva meiri enn 40.000 fólk í Føroyum.

87 ár eru millum hesar báðar myndirnar, sum eru tiknar framman fyri Bauers hús úti í Rættará. Tann fyrri myndin visir, hvussu Nansen sá húsini við grønlandska hvalakjafninum frammanfyri, meðan tann seinna myndin visir, hvussu tað sær út í Sigmundargøtu í dag.

Tað var Grønlands-Jóhan, sum í sinari tíð var kolonifyristøðumaður í Grønlandi, ið reisti hvalakjafnin, og hann stendur uppi enn.

Framhald frá síðu 5

á landi í Skálavík. Tað er ikki nokur fantasíhavin til at goyma listabátar ella bullverksmatrósar í, sum okkum manglar, men fyrst og fremst mugu vit steingja landnýrðingin úti, um nokur framtíð skal verða her á plássinum. Tað nyttar lítið at liggja inni í landinum og ikki sleppa út og inn fyri brimi. Tað man neyvan vera nokur bygd í Føroyum, sum hevur havt so stóra skattaintøku sum Skálavík eftir fólkatalinum. Her eru sjómenn, sum gjalda í hundradólar kr. í skatt um dagin bara fyri at liva í bygdini og eru burturi at kalla alt árið, so teir fáa lítla og onga gleði av sínum skatti ella øðrum, sum kemur okkum til góðar. Nú meini eg einamest við teir, sum sigla við sildabátum. Tað man mangan vera teirra størsta ynski, tá teir koma tætt framvið her á heimleið og siggja konu og børn á landi, og tó ikki sleppa í land vegna lendingarviðurskifti, og noyðast tiskil at fylgja við til landingarplássið. Og fara so nýggjan túr, og hava ikki verið við hús, tí eingin stóðgur er. Eg haldi, at eg tori at siga, at hesir menn einki høvdu havt imóti at hoppa á land og fingið ein stóð heima hjá familjuni. Sovorðnir skattaborgarar kundu sett ynski og krøv fram fyri bygdarráðið, men tíverri visir tað seg, at teir, sum einki gjalda, forlanga mest og klóra inn undir seg. Tað er sum tað stendur í Fuglakvæðnum: »Vertin á hvat annar fær, eg skal nora at mæra...»

Sjálvandi vilja vit hava

Í einari grein í svensku Vecko Journalen skrivur svenski ríkisdagsmaðurin, Per Olof Sundmann, um Føroyar sum »Det fulländata lokalsamhället», og

Per Olof Sundmann

tað er úr hansara frásøgn, at vit hava tikið frágreiðingina um vitjan Fridtjof Nansens í Føroyum fyri 87 árum síðani.

Trívist best í tí litla

Í grein sinari nemur Per Olof Sundmann í tað kjakið, sum hevur verið serliga nógv frammi í Finlandi, Noregi og í Svøríki um »lokalsamfundet», har stórv dentur verður lagdur á týðningin av at hava smá samfeløg. Tí har trívist menniskjan best í mun til tey stóru samfelögin.

Per Olof Sundmann er rit-høvundur og umboðar miðflokk-in í ríkisdegnum.

Óli í Aarstovu

Ein fólkafloksmaður segði fyrri mær í gjár, at hann hevði hoyrt, at »kompromissið» nú skal sigla til Skotlands.

Mangt umskiftist á mansins ævi. Nú er Arni, útvarpsmaður, farin at hava samrøðu við sín fyrrverandi blaðstjóra.

tað var kærleiki, tað snúði seg um??

Nú kann tað sjálvandi gera rutubílinum tað sama, hvar teir koyra, tí teir eru fastlontir.

Vit eiga tveir ungar tingmenn í Sandoyinni. Nú seta vit okkara vón til tykkum báðar, at tit hjálpa okkum at fullføra henda havnarplan, so kunnu tit koma stoltir aftur til Skálavíkar at agitera. Tá vænti eg, tit fáa góða undirteku; men sjálvandi má bygdarráðið ganga á odda og seta krøvini fram.

Ein sum ikki fær til knettir

Hví rindar Sjómansheimið ikki skatt?

Hvussu kann tað bera til, at Tórshavnar Sjómansheim sleppur frá at gjalda skatt til tað almenna?

Eg kann hugsa mær til, at hetta er ein heilt gomul avtala, sum uttan iva er gjørd frá teimum árunum, tá sjómansheim av fyrstan tíð vórðu stovnað.

Tá var hesin ordningur ivaleyst góður og tiltrondur. Men eg haldi, at í dag, har vit hvønn dag siggja, at hesi góðu sjómansheim liggja og konkurrera við onnur hotell her í býnum, sum als ikki hava somu treytir, og mugu betala sín fulla skatt til tað almenna.

Hetta kann ikki vera rætt, og ein broyting má koma í skjótast

møguligt. Eg sigi ikki hetta, tí eg havi nakað persónligt imóti sjómansheiminum, als ikki. Men eg havi sjálvur búið har, og eg veit, hvat tað kostar. Og kann eg eisini leggja aftrat, at tað vóru minst sjómenn, sum eg sá har.

Eg dugi ikki at fata, at hini hotellini í býnum øll hesi mongu ár hava noyðast at betalt skatt, meðan Tórshavnar Sjómansheim sleppur heilt undan. Tað er gaman í at eksistera hjá okkum øllum, um vit sluppu frá tí, sum kallast skattur.

Vónandi kemur broyting í hetta skjótast gjørligt.

Tøkk fyri upptøkuna.

S.P.

Almennur fyrilestur

Í fyrilestrarsalinum á Debesartrøð heldur Bogi Hansen, mag. scient., almennan fyrilestur við ljósmyndum hóskvøldið 23.10.1975, kl. 20. Evnið er: Havfrøðiligar rannsóknir við Føroyar.

Fróðskaparsetur Føroya

Listaframsýning

Hósdagin 23. oktober kl. 14.00 opnar framsýning í Listaskálanum, luttakarar eru Th. Arge, Zakaris Heinesen, Frimod Joensen, Elinborg Lützen, Bent Restorff, Ingálvur av Reyni og Th. M. Smith.

Opið verður til og við 26. oktober, dagliga kl. 14—19.

Á framsýningini verða burturlutað 7 verk — tekningar ella grafikkur — eftir framsýnandi listafólkini.

Listafólkini